

Kerkdienst Janskerk 20 november

Thema: Tem je tong

Lezing: Jakobus 3,1-12, Legenda Aurea pag.272 en 277

Voorganger: Harry Pals

Inleiding

Jakobus is er duidelijk in: met woorden wordt veel kapot gemaakt. Hij heeft het over de tong, maar in onze tijd zouden we daar de social media en de e-mail ook bij kunnen betrekken.

Sint Maarten is voorzichtiger. Hij doet, zoals het een heilige betaamt, zijn mond open als het moet en beheerst zich als het nodig is.

Overweging

We kennen allemaal het verhaal dat St. Martinus zijn mantel met een bedelaar deelde. Er valt altijd minder licht op zijn weigering nog langer dienst te doen in het leger, omdat hij Jezus was gaan navolgen.

De kerk heeft in grote lijnen *hierin* deze heilige niet gevolgd. Andere heiligen en geloofsgetuigen als Augustinus en Luther en Karl Barth vonden dat het soms niet anders kon dan dat de kerk de staat ondersteunt bij het gebruik van geweld, de oorlog rechtvaardigt. Steeds komt weer de vraag op ons af welke keuze wij hierin maken.

Ik lees de krant. Ik werd bij de voorbereiding van deze viering getroffen door een bericht over een Japanse prins, Mikasa, die onlangs [27 oktober] overleed. Meteen na de Tweede Wereldoorlog veroordeelde hij de oorlogsmisdaden van het Japanse leger, en hij vond dat zijn broer de keizer daarom moest aftreden. Hij verliet de militaire dienst en zei daarover: "Laten we geen geloof hechten aan buitenlanders die ons vertellen dat er een oorlog van gerechtigheid mogelijk is. (...) Ik doe deze pacifistische bekentenis als militair die ten oorlog ging met de gedachte dat het een oorlog voor gerechtigheid was." Een verrassend en veelzeggend getuigenis van iemand uit het verre Japan...['Trouw' 31 oktober]

Maarten van Tours *sprak* toen dat moest - door het verwoorden van zijn voornemen om ongewapend voor de linies te gaan staan, als een getuige van het geloof in Jezus: 'Ik ben een soldaat van Christus, ik mag niet vechten' - dat bleek bij hem geen grootspraak te zijn. En hij zweeg als het moest, als hij beledigd en geraakt werd, horen we uit de legenden over hem. 'Zijn mond was altijd vol van Christus.' Ja: 'tem je tong' - hij hield zijn tong in bedwang. Daarin volgde hij St. Jakob na.

De tong, instrument van ons spreken - laat die ons allereerst maar bescheiden maken, schrijft Jakobus. 'Wij allen struikelen daarmee vele malen.' We kunnen vele paardekrachten en schepen aansturen, maar de tong kunnen we vaak niet aan, die is ons zomaar de baas.

Het voorbeeld dat Jakobus dan geeft typeert hem: met je tong God zegenen (loven), maar de mens vervloeken - dat kan niet, want de mens is afbeelding van God. Je kunt niet religieus vroom praten, en ondertussen mensen kapot praten, kleineren, belasteren, beroddelen. Dan is er iets mis met je geloof. Je kunt je niet beroepen op het verdedigen van 'joods-christelijke waarden' en ondertussen om minder Marokkanen roepen. De Eeuwige wordt geëerd in haar schepselen.

De tong - zegt Jakobus - kan de hel doen losbranden:

Het Distelzaad

*Ik hoorde een vrouw; zij zeide tot haar kind,
zomaar op straat: 't Was heel wat beter als
jij nooit geboren was.' Het zei niets terug,
het was nog klein, maar het begon ineens
sleeptvoetig traag te lopen: als een die
in ballingschap een juk met manden torst*

*en radeloos merkt dat zij zwanger is.
In Babylon misschien of Nineveh.*

*Ja, het wàs zwanger, zwanger van dat woord.
Dat was, in duisternis ontkiemd, op weg
tot in het derde en vierde nageslacht.*

[Ida Gerhardt]

'Taal doet meer', woorden *doen* er toe, woorden brengen naar buiten wat er in je hart leeft. De tong - zegt Jakobus - is een vuur:

De sociale media verlokken tot gemakkelijke kwetsende taal uit, en dat blijft niet zonder gevolgen. We kennen de voorbeelden

De woorden die Donald Trump nodig had om verkozen te worden, waarmee hij mensen vernederd en bang gemaakt heeft, hebben de Amerikaanse samenleving ontwricht en blijven zijn presidentschap kleuren.

Als wij het in het maatschappelijk gesprek hebben over 'voltooid leven', dat als je niet meer zelfstandig autonoom kunt handelen dat je dan dood mag willen, dan - ja dan mag je het zelf willen, maar er wordt zomaar de toon gezet dat je als gebrekkige oudere er eigenlijk niet meer hoeft te zijn, dat je er eigenlijk niet meer *mag* zijn. Zo werkt het - niet de bedoeling telt altijd, maar de doorwerking. .

Nog een keer de krant. Jullie hebben vast wel gehoord over het venijnige debat daar deze week. Maar weet je ook van wat daarna gebeurde? De krant: Debat over de defensiebegroting. Kamerlid Raymond Knops noemde medekamerlid Selcuk Öztürk Tunahan Kuzu, de naam van de andere afgesplitste PvdA-er die nu Denk leidt. Kamervoorzitter Arib wees hem op de juiste naam, waarna Knops als volgt reageerde: "Oh ja, inderdaad. Het is de andere. Excuus. Ze lijken ook zo op elkaar. Mijn excuus, het was de verkeerde."

In het klein. Ik probeer iets over mezelf uit te leggen aan een ander, en zoek naar woorden; de ander neemt meteen het stuur over en vult in; ik voel me niet begrepen.

We leven en praten in groepen en dan gebeurt het zomaar dat we elkaar zelfgenoegzaam bevestigen door anderen maar stom, bekrompen, burgerlijk en vul maar in.... te vinden. Wie heeft er nooit aan meegedaan? Kwetsen door kletsen. Een mening hebben zonder je te verdiepen in de ander. Maar een ander belasteren vervormt ook jezelf.

Kan ik even stil zijn als een ander vanuit haar hart iets tegen mij zegt? Kan ik werkelijk verbinding zoeken met een ander? Kan ik vanuit mijn hart reageren?

Jakobus vervolgt zijn waarschuwendende stuk over de tong niet toevallig met woorden over de wijsheid van boven: die is 'vóór alles zuiver, en ook vredelievend, vriendelijk, altijd voor rede vatbaar, rijk aan barmhartigheid en aan goede vruchten, onpartijdig, oprecht.' Kan onze tong in dienst staan van deze 'wijsheid van boven'? En dan de mooiste zin van de hele brief: "De vrucht van de gerechtigheid wordt in vrede gezaaid voor hen die vrede stichten." - daar eindigt dit stuk Jakobus mee [3 : 18]. Als je vrede sticht in het voetspoor van Maarten ontvang je rechtvaardigheid. Je komt met elkaar in de rechte verhouding te leven als je vrede zoekt, als je leeft in vriendschap en liefde, zo zoals Jezus het voordeed - daar is God. Daar wenken vanuit het donker de lichtjes van Advent. Zo moge het zijn.